

Kortfattade råd i trädgårdsskötsel och plantering.

Richter, Joh.

12 H Br.

National Library
of Sweden

Ekon
Trädg
1908

KORTFATTADE RÅD
I
TRÄDGÅRDSSKÖTSEL
OCH
PLANTERING

AF

JOH. RICHTER
FÖRSTE LÄNSTRÄDGÅRDSMÄSTARE
I WERMLANDS LÄN, adr. MOLKOM.

PRIS 15 ÖRE.

100 ex. och derutöfver 25 proc. rabatt.
Expedieras mot efterkraf.

1908

*H*varje hem på landet borde ega sin större eller mindre trädgårdstäppa, ty knappast något annat eger förmåga att så helt väcka och bibehålla kärlek till hem och fosterbygd.

Denna lilla broschyr lemnar på ett enkelt och lättfattligt sätt råd och upplysningar att sköta en sådan plantering. Priset är dessutom mycket billigt. Vi vilja därför med nöje rekommendera broschyren till vidsträckt spridning.

C. G. ANDERSON, K. A. HALLBERG,
Handelsgartner, Trädgårdsmästare vid
Kristinehamn. Hospitalet, Kristinehamn.

C. H. GRANQUIST,
Trädgårdsdirektör, Karlstad.

Kungl. biblioteket

0 0000 00007275

Köksväxtodlingen.

Jorden omgräfvdes på hösten *Gräf så djupt som möjligt!* Innan jorden besås på våren omgräfvdes den ytterligare en gång omedelbart före sådden. Hvert tredje år gödglas ett af köksväxtlanden rikligt. Första året efter gödningen bär jorden växter som odlas för sina blad, såsom kål, kryddväxter, spenat o. d. Andra året växter som odlas för sina rötter, såsom alla slags rotfrukter, lök e. d. Tredje året växter som skola bära moget frö samt alla slags skidfrukter — ärter, bönor o. d. Gif alla köksväxter tillräckligt utrymme under växttiden, ett godt resultat vinnes då med afseende på både kvantitet och kvalitet. Försumma icke gallring af de växter, som erfordra sådant. Håll alltid ogräset borta och jorden lucker. Iakttag vid sådd på kalljord att icke nedmylla det fina fröet för djupt. Det pålitligaste frö kan därigenom göras odugligt. Som regel gäller att nedmylla fröet cirka 3 gånger sin egen tjocklek. Vid plantering af köksväxtplantor bör genast vattnas *en gång rikligt*, så att bottenfuktigheten fullständigt mötes,

sedan i vanliga fall icke mera. Ofta upprepade vattningar i små kvantiteter mera skadar än påskyndar växtligheten.

Fruktodlingen.

Afskrapa under vintern vid fuktig väderlek mossa och gammal lös bark, som finnas på fruktträdens stam och grenar. Bespruta där-
 efter hela trädet — stam, grenar och kvistar — med i vatten upplöst kalk, hvar till kan användas en vanlig assurans- eller brandspruta. Kalklösningen bör vara så tjock som den kan gå genom en dylik. Bortskär *alldeles vid deras fäste* alla torra grenar, samt de grenar som tränga hvarandra eller växa inåt kronan. Bortskär så djupt som möjligt alla skott som uppkomma från roten — rotskott — samt alla som utväxa på stammen. *Ändamålet med beskärning af äldre fruktträd är att tillföra kronan ljus och luft.* Frukten blir då i kvantitet och kvalitet större och bättre. *Öfverstryk icke såren* efter beskärningen med något ämne, naturen är här den bästa sår-läkaren. Beskärningstiden är fr. o. m. Nov. t. o. m. Mars. Stå fruktträden i gräsplaner så håll jorden öppen minst en meter från stammen. Gödsla fruktträden med kreatursspillning, dock bör denna göd-
 sning ske med urskiljning på så sätt, att endast de träd som afstanna i växten tillföras gödsel, de som växa frodigt äro icke i behof häraf; äldre fruktträd böra i regel tillföras gödsel

hvert 3:dje år. All gödsling utföres så långt från stammen som kronan sträcker sig. Tillför alla träden minst hvert 3:dje år rikligt med kalk, hvartill kan blandas litet thomaslagg, superfosfat och träaska. Plommon och körsbär tillföras mindre gödsel men rikligare med kalk. Låt icke nedfallen maskstungen frukt förblifva liggande under träden.

Vid fruktens skördande iakttages, att sommarfrukt nedplockas vid dess mognad, höst- och vinterfrukt lemnas däremot kvarsittande på trädet så länge som möjligt, intill sista hälften af Oktober. Lindrig frost skadar icke, endast man iakttagar att nedplocka frukten vid blidväder och helst vid torr väderlek. All fruktskörd sker med försiktighet. *Behandla frukten som ägg!* Sortera frukten i 3 kvalitéter, de sämre konserveras, den bättre föres i marknaden, där den kan täfla med importerad vara. Frukt förvaras bäst mörkt, luktfritt och vid en temperatur ej gerna högre än 5 grader och icke under noll. Skall den inpackas i kärl för afsändning eller förvaring bör packningsämnet vara absolut torrt och luktfritt. *Plantera icke oförädlade träd eller osäkra och obepröfvade frukt-sorter.*

Krusbär och vinbär

tillföras gödsel cirka hvert 3:dje år, 6 å 8 år efter planteringen beskäras buskarna på så sätt, att 2 till 4 af de äldsta grenarna på hvarje buske afskäras helt nära roten, härige-

nom föryngras busken och bibehålles vid normal storlek, denna beskärning upprepas hvar-annat eller vart tredje år. *Hallonplanteringen* gödslas hvart annat år och jorden omgräfvdes årligen, därvid iakttages att rotskott som förefinnas emällan moderstånden borttagas. Å moderstånden kvarlemnas 5 à 7 af de kraftigaste skotten. I motsatt fall förvildas snart planteringen, därvid frukten blir underhaltig. Öfverspruta äfven bärplanteringarna med kalklösning samtidigt med fruktträden. *Gräf icke någon gång emellan jordgubbarna.* Sedan frost inträtt bör jordgubblandet täckas med halmig (helst svin-) gödsel intill 8 à 10 cm. Denna täckning får kvarligga. Borttag alla refvor så snart de framkomma och håll ogräset borta.

Allmänna iakttagelser.

Vid nya hems anordnande så tillse att bopningshuset får den vackraste och bäst belägna platsen, beräkna att utrymme blir för en trädgård med, om möjligt, läge åt söder, öster eller vester, placera icke ekonomihuset så att de skymma en vacker utsikt, anordna inga planteringar af storväxta trädslag i form af allé eller gränsplanteringar å södra gränsen, finnes en bit ungskog i närheten af bostaden så gallra den hårt, hvarje trädindivid erhåller då sitt vackraste växtsätt, det hela blir prydligt att se på och angenämt att vistas uti. *Täck icke små bergknallar med ett tunnt lager*

matjord, som om sommaren företer utseende af en förtorkad tufva, skotta i stället bergen rena från jord till sådant djup att träd eller buskar kunna växa, detta vittnar om att väl tillvarataga befintliga resurser.

Håll allt ogräs borta och var ytterst noga om, att flerårigt sådant icke får utveckla sig i bärplanteringarna, enär bärbuskar i allmänhet icke kunna upptaga kampen för tillvaron emot detta.

Det vittnar om ordningssinne vid hemmen om befintliga vägar och gångar äro fria från ogräs och äro kantskurna *minst en gång* under sommaren.

Så och plantera rikligt med köksväxter, lär att i rikt mått njuta af dessa närande och angenäma födoämnen.

Vårda väl frukt- och bärplanteringarna, det finns ingen kulturväxt som så fullt lönar odlarens möda.

Sök bibehålla eller förskaffa säkra namn på fruktsorterna.

Täck icke rosor, jordgubbar o. d. förrän jorden tillfrusit 10 à 15 cm.

Locka till Eder småfåglarna genom att uppsätta holkar i träden.

Om plantering.

Äpple och päron planteras på 7 à 8 meters afstånd från hvarandra. Körsbär och plommon på 4 à 5 meter. Krusbär och vinbär på $1\frac{1}{2}$

å 2 meter. *Hallon* på 2 meter emellan raderna och cirka $\frac{1}{2}$ meter emellan plantorna. *Jordgubbar* $\frac{1}{2}$ meter mellan plantorna. Vid all fruktodling är nödvändigt att genom täckdikning — slandike — så fullständigt som möjligt aflägsna bottensyra, skulle detta oakadt fuktighetsförhållandena vara olika inom samma område, så sättas päronträden på fuktigaste platsen, äppleträden på medelfuktig samt körsbär och plommon på torraste. Af bärbuskarna sättas svarta vinbär på fuktigaste platsen, röda vinbär och hallon på medelfuktig samt krusbären på torraste.

Består jorden af styf lera får groppen däri trädet skall stå ej göras djupare än till alven, hvarföre det vid sådant förhållande är nödvändigt att tillföra jord, så att trädets rötter bli fullständigt täckta och trädet kommer att stå i en stor kupa. Samma tillvägagående om platsen är så belägen att den vid snösmältningen står under vatten. Består alven af genomsläpplig sand, upptages en grop om cirka 2 meters diameter och cirka 60 cm djup, alven bortfraktas och groppen fylles med matjord. Har platsen där plantering skall ske 40 å 60 cm. djup matjord erfordras inga förberedande arbeten. *Ingen oförmultnad gödsel* får vid plantering blandas med jorden. Framtida jordförbättring består uti: i första fallet ökas jordkupan med 2 å 3 lass jord, i andra fallet upptages ett cirka 1 meter bredt dike omedelbart utanför den första groppen, alven bortfrak-

tas och matjord ifylles, allt efter några års mellantid.

Planteringen är ett jämförelsevis enkelt arbete. Ett hål upptages tillräckligt stort för trädets rötter, lös jord påfyller så rötterna bli täckta, därefter slås ett ämbar vatten till plantan för att jorden skall slamma väl till rötterna. Sedan vattnet sjunkit påfyller jord så att trädet kommer att stå cirka 10 cm. djupt ofvan rotkronan, jorden trampas väl fast, därvid tillses att trädet eller busken kommer att stå rätt upp. Bindning vid stör är icke nödvändig, såvida det icke erfordras för att få en krokig stam rak.

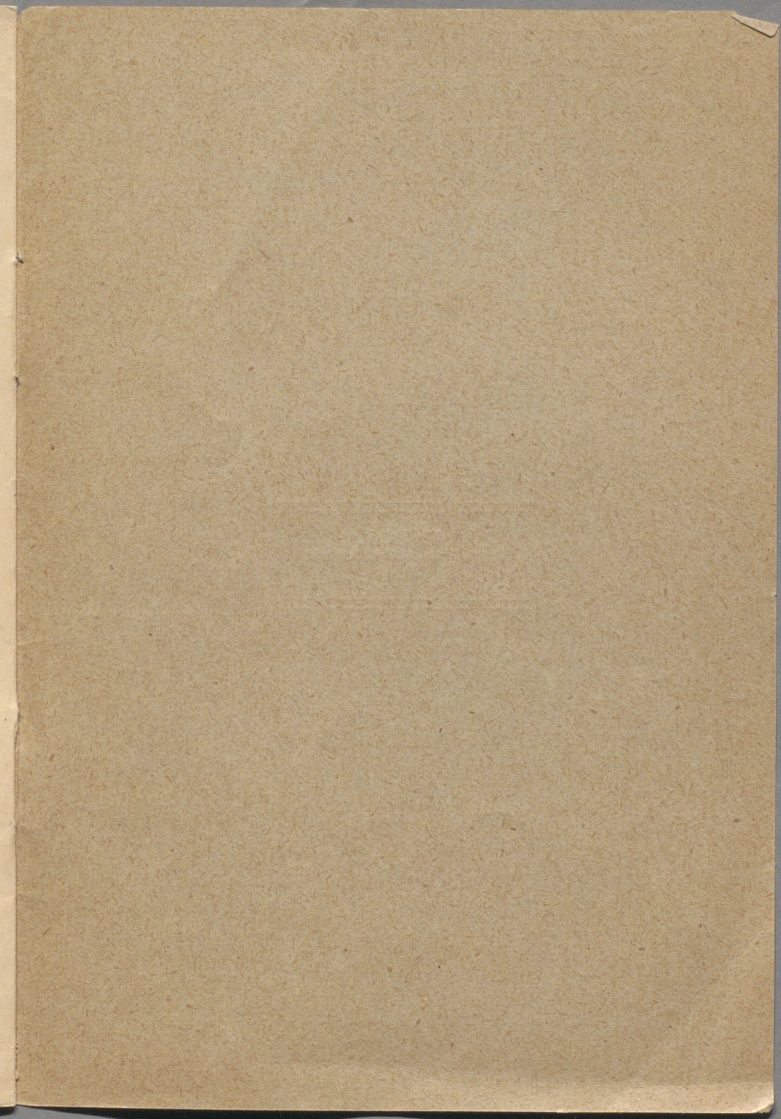
Plantering å obruten mark.

Det är icke sällsynt att i närheten af bostaden finns ett område obruten stembunden mark; i regel användes detta till ved- eller fäbacke, önskan att få det annorlunda är stor, men tid och ibland pengar saknas att taga bort stenen och få jorden i kultur, därför får missförhållandet fortfara år efter år, oaktadt jorden oftast är af god fysikalisk beskaffenhet. Dylika platser kunna blifva ypperliga fruktträdsplanteringar på följande enkla sätt: På 6 å 8 meters afstånd från hvarandra ditfraktas cirka ett kärlass god matjord, i dessa jordhögar planteras sedan fruktträd, och det skall inom få år visa sig att dessa trifvas lika bra som om platsen vore med omsorg uppbruten. Den fula platsen har med ringa kostnad förvand-

lats till en präktig fruktträdsplantering som i hög grad höjer trefnaden och i väsentlig mån ökar ställets materiella värde. Det hela är ett stycke förädlad natur.

Om fackmans råd erfordras för att af den tillämnade platsen få det mästa möjliga i estetiskt och ekonomiskt afseende, så är själfva planteringen en så enkel process, att vanlig dikesgräfning, att fåra upp en åker, ja, att plöja och så äro arbeten som erfordra fullt upp lika stor noggrannhet. Då landtmannen kan lära sina söner och unga arbetare detta, bör han äfven kunna lära dem den enklare planteringen. Då den fördomen blir bortarbetad att detta senare är en konst hvartill erfordras särskild lärdom etc., då ha vi förhoppning om att se landsbygden genom plantering af alla slag förvandlad i en kultur som vi nu tänka oss såsom en önskan hvilken icke kan fullbordas.

Kårlstad
Kårlst.-Tidn. Aktieb. tryckeri.
1908